

INSERTIUNI:

se plătesc cu prețuri foarte reduse.

Manuscrisurile sunt a se adresa redacției și acelea nu se înapoiază.

Epistole nefrancate nu se primesc.

ABONAMENT:

Pe an 6 cor. pe 1/2 an 3 cor.

Pentru plugari—țărani pe an 4 coroane.

Pentru România și străinătate: Pe an 16 franci.

Un număr costă 12 bani

ACTIVITATEA

EDITOR, PROPRIETAR ȘI ȘEF-REDACTOR:

DR. AUREL MUNTEAN

Apare în fiecare Joi.

REDACTOR RESPONSABIL:

LAURIAN BERCIAN

Discursul președintelui

IOSIF VULCAN

rostit la deschiderea adunării generale a Societății pentru crearea unui fond de teatru român, în Sebeșul-săsesc, la 15/28 August 1903.

Domnilor și doamnelor!

Cu bucurie vă salut, întruniți în această adunare generală. Cu bucuria aceluia ce începe să-și vadă visul cu ochii.

Trecut-au trei decenii de când a resunat pentru prima oară în neamul românesc din această țară glasul dornic de progres: Să fondăm teatru național.

Slab a fost glasul, îndrăzneț a fost propunerea și totuși n'a resunat în pustii, prins-a rădăcini, căci a exprimat o dorință de mulți simțită, o dorință — cutez a zice — generală.

Sub impresiunea boldului de progres, înghiebatu-s'a o falangă de luptători ai ideii, cari au arborat steagul Thaliei Române și fără să le pase de greutate, pusu-s'au pe lucru, îmbărbătați de convingerea, că fie pedecile cât de mari, ceea ce o națiune dorește, stăruind neclintit, trebuie să se împlinească.

Mare, sublim și chiar sfânt a fost scopul: crearea unui nou organ pentru răspândirea culturii naționale.

Din timpurile cele mai vechi și până astăzi rolul teatrului în cultivarea unui popor a fost și este foarte important. Ca școală practică pentru propagarea moravurilor, deșteptarea bunului gust, închegarea vieții sociale, dezvoltarea și afirmarea sentimentului național, formarea caracterelor, poleirea

limbei și pentru tot ce privește progresul cultural al unui neam, teatrul stă alături de biserică și de școală, dându-le ajutor și de multe ori chiar întrecându-le.

Eată cuvântul pentru care crezut-s'au datoare toate popoarele s'ar-dice teatre.

Eată rostul pentru care de odată cu școalele cele mai înalte, deschis-s'au pretutindeni și teatre, unde tiner și bătrân, sărac și bogat, analfabet și erudit, țeran și domnitor, de o potrivă au beneficiat de frumusețile artelor, de o potrivă și-au înălțat sufletul în sferele plăcerilor intelectuale.

Istoria ne arată, că teatrul a stat totdeauna în fruntea mișcărilor de progres național.

În toate epocile de înflorire a neamurilor, autorii dramatici au ținut sus și tare stindardul luminei.

Culmea serbărilor olimpice a fost reprezentarea pieselor clasice, cari și astăzi ne fac deliciile.

Aeschilos, Sophocle, și Euripide au ridicat mai înalt prestigiul națiunii lor decât multe victorii strălucite, căci aceste s'au transmis la noi numai ca niște legende ale gloriei trecute, câtă vreme operele lor, luminând prin secol ca niște fari călăuzi în mijlocul valurilor, trăesc și astăzi și vestesc deapururi idiomul elen.

Dacă națiunea engleză s'ar stinge cu totul și din neamul acesta n'ar rămânea omenimii de cât operele lui Shakespeare: acest gigant al cugetării profunde ar învia par că tot neamul și lumea s'ar închina vecinic geniului englez.

Marele Napoleon, în esiliul seu de

pe insula St. Elene, meditănd despre importanța teatrului, scrie, că Franția datorește o mare parte a faptelor sale mărețe influenței lui Corneille și spune: că dacă aceasta ar fi trăit în epoca lui, l'ar fi numit principe.

Insă n'avem să mergem așa de departe, căutând în lumea externă motive și argumente pentru însemnătatea teatrului. Le găsim aici acasă, în poporul nostru, căci cetim aproape în toate zilele cum țărănimea noastră de pretutindeni au început să dea ea în-sași reprezentații teatrale, veselindu-se și veselind tot auditorul compus mare parte din țărani. Aceasta nu numai probează că poporul nostru simte trebuința teatrului, dar totodată și impune clasei mai culte îndatorirea să îngrijască de satisfacerea acestei trebuințe.

Nime n'a înțeles aceasta mai bine, ca dl Ioan Calinderu, membru al Academiei Române și administrator al Domeniilor coroanei în România, care după ce a făcut biserică și școală în toate comunele, a clădit pretutindeni și câte o scenă pentru popor.

Limba este viața unei națiuni, literatura e hrana ei sufletească, ear teatrul este organul prin care se oferă acea hrană. Înființarea teatrului pentru noi Români este o chestiune de viață.

Șovinismul descreerat poate să facă gălăgie. Dar cumpetul rațiunii de stat n'are cuvânt să-l oprească. Voind să facă aceasta, ar săvârși un atentat în contra civilizațiunii. Teatrul răspândește cultură; cine împedecă cultura, pune stavilă progresului.

Ni se spune ne'ncetat, că ne putem cultiva liber limba și literatura;

nilor, cunosc mai bine de cât ori-care altul starea îngrijitoare a sateanului nostru, stare care nu mai poate mult timp dăinu.

Pe scara înaintării la sate, suntem încă pe cele de pe urmă trepte. Iată ce scria un străin (Friederich von Hellwold) de țara noastră, sunt acum 26 ani, la 1878: »România este o țară prevăzută cu toate bogățiile lumii, începând de la partea muntoasă și romantică cu tesaurile ei, până la nemăsurata, bogata și vasta câmpie. Această țară produce cantități fabuloase de un vin cu totul delicios, însă se cultivă atât în pivnțe, cât și în câmpii, cu multă neglijență și necunostință. Aici se cultivă grâu, porumb și toate celelalte produse câmpenești, însă într'un mod cu totul primitiv. Poame au minunate, însă puține, căci cultura lor cere răbdare, cunoștințe și osteneală. Modul de cultură al nemărginitului bogat câmp, instrumentele lor de lucru, vitele, carțile lor, totul este primitiv, aproape sălbatic, greu de mănuit, cer o mare osteneală și o risipă grozavă de timp și de forță».

Și la această constatare a străinului, la acest tablou al țării noastre cu colori atât de negre zugrăvit, în care suntem arătați ca un popor ce nu merită bogăția țării ce stăpânim, noi trebuie să plecăm capul, căci nu e nici o deosebire între starea de la '78 și

este dar peste puțină să ni se pună opreliște în cale când noi voim să ridicăm un templu limbei și literaturii noastre. Afară de unguri, germanii și sârbii au aici în țară teatrul lor; de ce să nu putem avea și noi Români al nostru.

Este teatrul acesta contrar existenței și înfloririi statului? Cultura dezvoltată, iubirea de neam și de patrie; prin urmare, teatrul românesc este în același timp o instituțiune națională și patriotică.

Au fost, ce-i dreptul, ba poate mai sunt și astăzi unii la noi, cari au zis și zic, că înființarea teatrului național este cu neputință, căci reclamă un capital de care noi nu putem dispune.

Toți aceștia se vede că n'au trecut cu luare a minți istoricul și dezvoltarea Societății noastre. Încă din primii ani ai înființării sale, cu ocașiunea adunărilor generale începând din 1875 și până în 1885, ca unul care am stat la leagănul acestei Societăți, am arătat că intențiunea fondatorilor n'a fost și n'a putut să fie, ca să începem înființarea Teatrului Național cu ridicarea unei clădiri, căci înainte de a se putea face aceasta mai sunt de isprăvit multe lucrări pregătitoare.

Sub numirea de Teatru Național, noi n'am înțeles edificiul, ci instituțiunea teatrală.

Primul nostru scop deci nu putea fi altul decât regularea chestiunii teatrale, dându-i o direcțiune potrivită trebuințelor poporului nostru, creând stipendii pentru talentele cari vreau să se dedice teatrului, fixând premii pentru piese din mediul nostru și înființând o trupă ambulată. Aceasta era

cea de astăzi; e o constatare tristă, dar adevărată.

Lupta înverșunată, ce s'a încins deja de învățatori, împotriva acestei stări de lucruri e grea, fiind dusă în mod singuratic, e cu mult mai ușoară însă cu forțe unite, în tovarășie; tovarășia legal constituită a cercurilor culturale, unde pe lângă învățatori vor lua parte și preoții și toți oamenii de bine.

Cu deosebită mulțumire sufletească am văzut că cercul cultural din Mihălești (Vlașca) și-a propus prin asociațiunea membrilor se compun acel cerc, să facă o grădinarie sistematică; că cercul cultural din Merenii-de-jos, sat din jud. Vlașca, după-ce a izbutit de a înființat câte o bancă populară pe lângă fie-care comună din circumscripția acelu cerc, și-a propus de a da ființă unei asociațiuni de ajutor mutual în contra mortalității vitelor.

Dar dacă cu mare bucurie constatăm inițiativa acestor cercuri culturale, nu e mai puțin adevărat, însă, că alte cercuri lăncezesc, nu fac nimic.

Și cu toate acestea ce nu s'ar putea încă face la aceste cercuri? Dacă fie-care cerc cultural și-ar lua ca câmp de activitate, propagarea unei culturi sistematice a albinăritului, prin înființarea unei stupine model a cercului; propagarea culturii viermilor de

FOIȘOARA

TH. D. SPERANȚIA.

STEJARUL

De mult, în vremuri din povești,
Pe deal în codrul des
Erau stejari frumoși mai mulți
Dar unul mai ales.

Înnalt: mărăș sub ceriu senin,
Cu ramuri verzi și mari
Stătea ca rege peste toți,
Stejar între stejari.

Dar din nălțimea unde sta,
Incunjurat de-ai săi,
În jos privia nemulțumit
De ei.

O! Doamne! Prea mă 'nghesuiesc
Acești mai mititei:
Mărirea nu pot să-mi arăt;
Sunt prea 'ndosit de ei.

Și Domnul sfânt poruncă-a dat
Și toți cei mititei
De mii securi au fost tăiați,
Și l'a scăpat de ei.

Apoi în urmă pe-acolo
Venind un strașnic vânt
Pe mândrul nostru de stejar
Îl darnă la pământ.

Sa dus acum și cel mărăș
Cu cei mai mititei,
Căci vântul n'a mai fost oprit
De ei.

Cercurile culturale și înfrigurarea lor asupra stării sateanului.

Se cunoaște lupta măreață ce dl Haret, atât ca ministru, cât și în afară de minister, a întreprins pentru îmbunătățirea stării economice a sateanului, pentru ridicarea stării lui morale și materiale.

Tovarășul de luptă pentru ducerea la bun sfârșit a acestei mari opere, a regenerării stării noastre economice și culturale, l'a găsit: este învățătorul. Se știe cu câtă încredere s'a adresat D-sa pentru acest fapt, învățătorului, și câtă solitudine și dragoste în totdeauna i-a arătat. Ei bine, învățătorul se se arate demn de încrederea și solitudinea ce i-s'a arătat.

Învățătorii cari trăiesc în mijlocul sate-

și este dorința obștească; aceasta corespunde trebuințelor noastre, căci face un serviciu mai general, ofere reprezentării teatrale în toate părțile. Ridicarea unui edificiu anume pentru teatru, este a doua fasă a înființării teatrului național, menită pentru alte timpuri când necesitatea ei se va impune.

Natural că numai astfel ne-am putut închipui fondarea teatrului național. Natural că nu puteam să începem la clădirea edificiului, ci trebuia ca întâiu să îngrijim de crearea mijloacelor ce reclamă și asigură existența instituției teatrale. Natural că mai întâiu aveam să ne creștem artiști, să ne formăm un repertoriu, — căci ce folos de clădirea teatrului, dacă n'avem cine să joace și ce să ne reprezinte!?

Se impunea deci ca afară de adunarea fondului material, să stăruim și pentru întocmirea unui fond intelectual.

Pân' acuma lucrarea noastră s'a mărginit la crearea fondului material, căci fără acesta n'am putut întreprinde formarea fondului al doilea. Acum, grație stăruințelor neobosite ale frunțașilor acestei mișcări, grație jertfei încordate a neamului nostru, ne aflăm în situația de mult dorită ca să putem începe și crearea fondului intelectual.

Mult timp a trecut până ce am putut străbate pân' aici. Căci greutatea au fost mari și puterile noastre slabe. Nu ne-a ajutat nimeni și adunat-am ban cu ban totul numai din sărăcia noastră. Tocmai de aceea și bucuria noastră este mai mare

De acum începe o epocă nouă în viața societății noastre. Conform planului de acțiune, care vi se presintă, adunarea actuală are să pună la dispoziția comitetului mijloacele pentru a crea burse și a publica premii pentru piese. Este modest începutul care să face de astă dată, dar el are să crească din an în an și în aceeași măsură au să fie tot mai mari și succesele la cari tindem.

Fie cât de modest pasul acesta, el indică începerea înființării Teatrului Național. Prin el punem peatra fundamentală la mărețul templu al Thaliei Române, care are să vestească de-a pururi graiul românesc.

De mare însemnătate momentul acesta pentru ori care Român, pentru

mătase, ocupațiuni pe cât de plăcute și ușoare, pe atât de producătoare; înființarea unei pepiniere de pomi roditori, îmbunătățirea rasei vitelor, care stă în strânsă legătură cu agricultura rațională și altele. Vitele noastre care de mult erau căutate peste granițe, acum s'au pipernicit cu totul. Te uiți pe câmp și vezi cai și boii Românilui, atât de slabi și prăpădiți că te miri de unde mai au putere să tragă, când li-se ved coastele de slăbiciune. Pe când în alte țări se câștigă averi cu lapte, brânză, unt, ouă, pui, la noi umbli zile și sate întregi până să găsești o oală cu unt și câțiva pui. Și când spui țeranului, fie chiar absolvent al cursului primar, că o vacă bine ținută dă 10—15 litri de lapte pe zi, se închină ca de *Ucișă-toaca*, căci a lui cu șoldurile ieșite, abia îi dă un străchișor de lapte, pe care amestecându-l cu puțină apă, poate minți copii în zilele de dulce. Anul acesta în conferențele generale, a fost pusă în discuțiune științele naturale cu aplicațiuni la grădina școlii, la agricultură, apicultură, sericicultură etc. Aceasta dovedește încă odată marea dorință a d-lui Ministru Haret, de a da școalelor o îndrumare practică, căci ceea ce s'a debătut în aceste conferențe, a trebuit în urmă să se traducă în fapte, atât în școală, cât și în afară de școală. Eu am credință, că după-cum ideea băncilor populare, mulțumită

mine este în deosebi mișcător, căci printr'însul ved cum începe să se întrupească visul meu din tinerețe, vis care a devenit steaua conducătoare a vieții mele.

Și sub impresiunea emoțiunii tremurânde de bucurie, cu glasul slăbit al vârstei, mulțumesc bunului Dumnezeu, că mi-a lungit zilele să pot presida și aceasta serbare și — dimpreună cu Dv. și în fruntea excelenților mei colegi colaboratori — să așez eu în temelia instituției noastre teatrale — prima cărămidă.

*
Adunarea generală e deschisă.

Pentru teoreticienii dela „Drapelul“

Oradea-mare, 28 August 1903.

Din incidentul instalării Ilustrității Sale d-lui episcop Dr. Demetriu Radu în scaunul vacant al Orăzii-mari — domnii dela „Drapelul“ în Nr. 93 au aflat de bine să ne spună tuturor Românilor de sub coroana Sfântului Stefan uniți și neuniți, multe lucruri frumoase — dar numai în teorie.

Caută dinții să precizeze raportul bisericii române unite față de biserica română neunită. Și arată, că aceasta e o chestiune deschisă, care dă privilegii atitor nedumeriri și atitor neînțelegeri între frați, și deci își țin de datorință a deschide desbaterea publică asupra acestei chestiuni foarte importante în zilele noastre.

Incident la această desbatere publică i-a dat faptul, că la actul instalării dela Oradea au fost în mod oficios invitați reprezentanții bisericii romano-catolice, ear reprezentanții bisericii gr.-or. nu au fost invitați.

Susțin, și nu fără dreptate — tesa, că din punct de vedere național nu este permis să se facă deosebire între biserica română gr.-cat. și biserica română gr.-or.

Insistă, ca chestiunea asta cei competenți să o resoalve definitiv, ca să nu mai obvină casuri, ca cel de față.

În teorie vorbind „Drapelul“ are toată dreptatea și cele susținute în articolul amintit le subscriem și noi.

Cu totul în altă coloare ni-se prezintă cazul, dacă vom privi lucrurile deapropo și vom vorbi în concret.

N'a fost invitați de căfră ordinariatul din Oradea la actul de întronisare al episcopului Radu reprezentanții bisericii gr.-or. pentru-că spre rușinea și nefericirea noastră fie zis, în fruntea bisericii gr.-or. din Oradea-mare stă un bărbat *pătat*, stă vestitul *Mangra*, carele în numele Maiestății Sale a fost declarat de tabla regească din Timișoara de om timbrat, delapidat de bani publici ect ca să nu folosim alți termeni mai gravi.

stăruinței și dragostei cu care a fost îmbrățișată de învățători a prins atât de puternice rădăcini la sate, în cât în unele locuri sătenii singuri au cerut înființarea lor, învățătorii vor fi purtătorii steagului și pe acest mare câmp de activitate, lucru de altminteri început într'un bun număr de localități.

Dându-se școalelor direcțiunea aceasta practică, ear învățătorul transformându-se într'un apostol credincios și devotat ideilor acestora sănătoase, de ridicare a stărei morale și materiale a sateanului, rezultatul îl putem privi cu încredere, căci nu trebuie să uităm cuvintele marelui filosof german Leibniz: »Dați-mi școalele și voi reforma omenirea«.

»Albina«.

R. N. Grigorcea.

Sfaturi.

Fericit e omul, ce are trup sănătos și minte luminată de adevărurile învățăturei, — averea peste măsură numai înmulțește grijile.

Dacă dorești să fii fericit, poartă grijă de gândurile tale, până ce n'au devenit poftă. Puii de pasere ajunși la vârstă anevoe-i poți ținea în cuib.

Cum putea să fie biserica gr.-or. deci invitată la un act solemn, când în fruntea ei se află un Mangra, cu care un om, care se respectă nu poate sta la o masă.

Oare se nu știe »Drapelul«, că din inteligența gr.-or. din Oradea-mare într'altă s'a scribit de purtarea vicarului Mangra, încât la serviciul divin dela sfintele Paști din anul curent nu a mers nimenea la biserică?

Iată deci cauza, pentru care reprezentanții bisericii gr.-or. nu a fost și nici nu au putut fi invitați la sărbătoarea bisericii gr.-cat.

Iată materie pentru o serie de articoli de fond în »Drapelul«. Il rugăm deci în numele inteligenței române gr.-or. din Oradea-mare și în numele tuturor gr.-or. din B-hor, pe dl Dr. Valeriu Branisce să someze pe actualul Episcop al Aradului și forurile Metropolitiei gr.-or. ca să delătore pe Mangra din fruntea bisericii gr.-or. din Bihor, pentru-că: »casa Tatălui meu, casă de rugăciuni este, ear nu peștere de tilhari (Mateiu)«.

BIHOREANUL.

Expoziția industrială în Sibiu.

Reuniunea cetățenilor și industriașilor din Sibiu a înăgurat la 15 August a. c. o expoziție locală a industriașilor din Sibiu, care va rămânea deschisă până la 20 Septembrie n. Expoziția înfățișează o iconă surprinzătoare asupra capacității, la care singuraticile industrii au ajuns, în butul tristei situațiuni economice generale, pe care patria noastră deja de ani nu o poate învinge. E de sperat, că în această capacitate de muncă se va arăta începutul unei ameliorațiuni a acestei poziții. Anume vedem, că prepararea fabricatelor de piele și postav în Sibiu dovedește o soliditate, fineță și varietate, care face tot mai mult de prisos importul și întrebuințarea fabricatelor străine. Și industria lăcătușeriei și indeosebi a mecanicii sunt excelent reprezentate în expoziție și trebuie să producă o idee înaltă asupra capacității acestor industrii. În producerea de excelente mașini agricole Sibiuul este vestit deja de mult, acum a ajuns și la turnătorii de fier, la industria de poduri și la stabilimente pentru căzane de vapor. Și industria de mobile, industria curelăriei și șelăriei și încă vr'o câteva altele arată o însuflețită capacitate de dezvoltare și astfel expoziția presintă un tablou îmbucurător. Aceasta se relevază cu adevărată satisfacțiune și în foile din Sibiu. Așa una scrie la începutul unei aprecieri ce face expoziției: »Noi trebuie să mai accentuăm odată, că expoziția a reușit peste așteptare și că a surprins pe toți, din cauză că industria noastră din Sibiu este atât de multilaterală și că este capabilă într'un grad așa de înalt.« Pentru aceea o vizită a expoziției este sigur folositoare și poate promova în mod însemnat mișcarea adevărat patriotică, care este îndreptată în scopul ridicării industriei indigene. Și amicul artelor va fi vesel surprins, aflând în Sibiu un stabiliment de fototipie, care în privința capacității de producțiune susține concurența prin felurile sale produse. Lucrările de amatori, anume pictura prin ardere dovedesc un gust draguț ce stă la înălțimea dezvoltării moderne, și în expoziția bogată peste așteptare privitorul află individualitățile marcante ale pictorilor indigeni, cari stau în intimă relațiune cu natura și pământul patriei.

A. Expoziția principală.

- I. Articole din industria alimentară.
- II. Grădinarit.
- III. Industria chimică.
- IV. Industria de peatră și de lut.
- V. Industria de fier și metale.
- VI. Industria de mașini.
- VII. Industria de lemn.
- VIII. Industria de construcții.
- IX. Industria de piele.
- X. Industria textilă.
- XI. Industria de îmbrăcăminte.
- XII. Industria de artă, mobilarea locuințelor.
- XIII. Industria de artă multiplicativă.
- XIV. Instrumente și aparate științifice.
- XV. Lucruri de mână femeiești.
- XVI. Arta plastică.
- XVII. Diferite industrii.

B. Expoziția adițională.

- a) Lucrări de sodali și învățacei.
- b) Școale de specialitate.
- c) Montanistică.
- d) Turistica.
- e) Lucrări de amatori.
- f) Antichități.

Adaus.

Catalogul alfabetic al exponenților.
Inserate.

ECONOMIE

Recolta cerealelor.

Legatul și uscatul cerealelor.

(Urmare și fine).

Uscatul consistă în evaporațiunea apei ce există încă în boabe și paie. Dacă cerealele s'au recoltat prea de timpuriu, nu numai că ele se usucă mai anevoe și le trebuie timp îndelungat pentru uscare, dar după evaporarea apei bobul scade enorm în volum și greutate, coaja îi se sbârcește, eventual își perde și din forța germinativă. Dacă însă ele s'au recoltat în pârghă sau la maturitatea completă, atunci este numai puțină apă de evaporat, planta se usucă în scurtă vreme, bobul se întărește fără de a se sbirci sau de ași perde din forța germinativă.

Uscatul nu depinde numai de stadiul de maturațiune în care se găsesc plantele la recoltat, ci și cu deosebire de temperatura și mersul timpului. Un timp secetos și cald, le usucă pe toate în scurtă vreme. Ear un timp umed și ploios, le poate întârzia foarte mult, eventual a le face să crească cu totul. Când timpul este umed și ploios, bucatele atât cele din porloage, tinse pe pământ, cât și cele din jumătăți și clăi, suferă foarte mult de umiditate, boabele încep a incolți și a se încinge, prin care își perd culoarea și din valoarea lor intrinsecă.

De aceea la punerea lor la uscat avem să ținem în prima linie cont de mersul timpului, și apoi numai din starea productelor. Dacă timpul este schimbător, atunci le punem mai bine dela început în clăi sau grămezi acoperite, în cari ele sunt mai sigure la uscare.

Dacă ploile țin timp îndelungat și sunt ploi mari torențiale, după fie-care ploaie mare trebuie să întorcem porloagele și mănunchii, cu partea ce a fost la pământ în sus, ca să se svinte de vânt și de soare ca să nu crească, și căutăm clăile și jumătățile, și snopii udați și-i punem în sus, eventual și-i tindem din nou porlog pentru-ca să se usuze repede și în interiorul legăturii, și după-ce s'au svântat ear îi punem înapoi în clăi.

Pentru clăit în fie-care localitate și regiune este un alt obicei. Nici forma clăilor și nici numărul snopilor nu este egal. Numărul snopilor din clăie variază între 20—36, și de aceea nu este bine ca să determinăm recolta în clăi, cum se făcea înainte.

Intr'o regiune mai secetoasă și uscată, snopii se pot pune în grămadă sau prismă, punându-se un snop în curmezișul de desubt și un altul de asupra, care să acopere spicele.

La noi se usitează mai mult punerea spicoaselor în clăi puse în cruce, ca vântul să le ia din toate părțile, ear contra ploilor snopul de asupra se res-

chiră pentru a-i acoperi pe toți ceilalți. Pentru-ca snopul de desubt se nu atragă umezala din pământ și nici spicele se nu ajungă la pământ este bine, ca snopul dintâu se-l fringem și întorcem cu spicele în sus, și pe el rezimăm toate celelalte. Pentru-ca vânturile și furtunile se nu răstoarne clăile, legăm snopii de asupra cu câteva fire dela snopii mai de jos.

Numai cerealele de primăvară și de ovės cari sunt mai mici în paiu, se pun în clăi, ear cele de toamnă și în special sęcara, care este lungă se pune numai în jumătăți, de câte 10—15 snopi pentru a se usca mai ușor.

În regiunile umede, pentru-ca apa de ploaie se se scurgă în jos și spicele se nu tragă umiditate din pământ se mai pot pune în trepte simple sau în trepte ori șire acoperite ori cu căciulă, unde toți snopii se pun cu vârful în sus și apoi vine coperișul sau căciula de asupra lor.

În regiuni de tot ploioase și umede, sau unde au se rămână mai multă vreme se potrivește clăi mari cu acoperiș sistematic.

În jumătăți și clăi sau piramide cerealele rămân apoi până ce se uscă cu desevșire, și când le putem căra și pune în șire și stoguri, fără de nici o teamă. Însă deși este totdeauna de dorit, ca bucatele se le putem strînge cât mai curînd de pe câmp și se le punem sub adăpost, totuși nici odată se nu ne prea grăbim cu căratul, căci în urmă ne putem căi.

Cărându-le în stare jilavă, sau neuscate în de ajuns, ele se încălzesc și încing în stoguri, și căldura poate deveni așa de intensivă, încât se se aprindă stogul, sau ele se se incingă și strice cu totul, atât boabe cât și paie, încât se nu mai putem alege nimic din ele.

Atunci pagubele vor fi cu mult mai mari, decât dacă le-am fi lăsat o zi ori două mai mult pe câmp, unde chiar dacă le-ar fi ploat și stricat, se stricau numai 1—2 snopi din clăie, dar nu clăia și recolta întreagă. De aceea agricultorii practici zic, că este mai bine ca bucatele se suferă ceva în câmp, decât se se strice acasă, de oare-ce paguba nici-odată nu va fi așa de însemnată în cazul întâiu, ca în al doilea.

Bucatele încinse se mucezesc, încep se germineze și își perd culoarea și valoarea lor comercială și industrială, ele capătă un miros greu a jicnit; atunci chiar nici paiele nu le mai mănâncă vitele și nu le putem întrebuița decât numai la ars, după-ce mai întâiu le-am uscat din nou.

Cu deosebire uscarea cerealelor ierboase și a orzului cu trifoiu, recere multă băgare de samă, și îngrijire, și se nu ne prea grăbim cu căratul lor.

Timpul cât trebuie se stea bucatele în clăi și jumătăți depinde de starea în care s'au recoltat și de mersul timpului, mărimea snopilor și a clăilor etc.

Tinse în porloage sau în mănunchi ori brasde, ele se pot usca în 2—3 zile, ear snopii puși în trepte fără căciulă în 4—5 zile, în jumătăți și grămezi mici în 6—7 zile, în clăi și grămezi mai mari în 8—10—14 zile.

NOUTĂȚI

Moștenitorul de tron la manevre.

Este știut, că Măiestatea Sa nu va lua parte la manevrele politice dela Radna-Lipova în urma încercărilor morale a-le Ungariei, va fi însă substituit de principele Francisc Ferdinand,

care eri, 2 Septembrie, s'a dus la satul-nou Timiș, unde va fi găzduit la contele Zselénszki.

La aceste manevre corpul de armată XII din Ardeal va opera în mod ofensiv și ca armată română contra corpului VII bănățian-unguresc, care are de problemă defensivă. Comanda supremă o are șeful statului major Beck.

Consistor metropolitan. *Consistorul metropolitan din Sibiu este convocat pe Mercuri, azi 2 Septembrie st. n. la ședință plenară.*

Casele Gossdu. Cetim în »Poporul Român«. „Cele treicase ale fundațiunii Gossdu din Budapesta sunt deja gata. Nainte de asta cu 5 luni s'au apucat de ele și au lucrat zidarii cu atâta iuțială, încât la 1 August n. odăile s'au și putut închiria. Aceste 7 case ale fundațiunii Gossdu (că patru erau gata în anul trecut) sunt fără păreche în Budapesta. Poarta principală e în strada Király și lumea trece pe sub toate șapte casele ca și pe sub un tunel, până ajunge în strada Dob unde e cealaltă poartă. Casele sunt zidite cu 3 etaje ear în parter (din jos) sunt numai bolte (dughianuri), așa că trecând printre șirul de dughianuri și se pare că ești într'un tîrg. Și se uită străinii la casa asta românească înholbându-și ochii și știricind, ca oare ale cui sunt, sau, că cine au fost Gossdu acela. Iar noi Românii, nu trebuie să uităm în vieța noastră de marele Gossdu, care l-a făcut așa un serviciu națiunii noastre ca altu nime în în aceasta țară. Din averea lui, din venitul caselor acestora vor fi sprijiniți și în anul viitor 170 de tineri români, ca se poată învăța la școli înalte. Iar acești tineri au datorința, ca eșind din școală, se lucre pentru bunăstarea și înaintarea poporului nostru. Dacă nu era Gossdu, multă vreme trebuia se treacă până când am fi ajuns barem acolo unde suntem astăzi.

Manevrele dela Radna-Lipova. În castelul dela Satul-nou [Ujfalu] au sosit deja primii oaspeți. Luni la 8 ore seara a sosit Br. Bék, șeful statului major cu suita sa. La stația căii ferate l-a așteptat contele Robert Zselénszki cu trăsura cu patru cai și l-a condus cu toată suita în castelul său unde sunt găzduți.

Cina s'a luat în cortul improvizat în mijlocul curții. Moștenitorul de tron Francisc Ferdinand sosește azi, Joi dimineața la 6 ore cu tren separat. Primirea sa va fi întocmai ca și a regelui. Deputațiunile toate se vor prezenta în cortul dela stația Satul-nou, unde se vor exprima și omagiile de supunere către clironom. Afară de suita curții numeroasă, au sosit deja și 16 atage milit. de a-le curților străine. Pentru străjuirea castelului sunt trimiși 80 gendarmi. Decorarea comunei se face într'una. La intrarea în sat a rămas poarta de primire pe care stă scris »Trăiască Regele! Din Viena și Budapesta au sosit câte 5 detectivi. În jurul castelului împlinesc serviciul de vardi reg. 33. Moștenitorul se va reîntoarce la Viena în 7 Septembrie.

Farisism. Cetim în »Tribuna Poporului«: »Cum aflăm, simpaticul tiner dl Dr. Aurel Crăciunescu, arhivar consistorial (în Arad) a fost ales eri de profesor la seminarul teologic din Sibiu. — Felicitările noastre.

Binevoiască cetitorii nostri a face combinație între aceasta felicitare și între corespondința noastră dela O.adea-mare cu privire la simpaticul tiner, de acruia denumire se bucură.

»Virtutea este atât de sublimă, încât și cei răi o cinstesc« a zis Seneca.

Pe lângă catastrofa din Budapesta. Ne-a cuprins o mirare cum casele și palatele din acest oraș ard cu desevșire din pivniță până sus, ca și când ar fi clădite din hârtie. Cum oamenii din etaje nu pot scăpa, neavînd încătrău. O comisie anume aleasă ia la revizie toate clădirile din punct de vedere edil, apoi constată îndesuirea cu marfe lesne de aprins, propunînd delăturarea primejdiei de foc. Ce e drept, că vezi palate cu 3—4 etaje clădite cu o iuțală nepomenită, abea s'au apucat de săparea fundamentului și după 3—4 săptămâni este deja gata. Grabnic, însă rău. Solidaritate ca în palmă!

Cursul academic la Academia de comerț din Budapesta. Cursul e acum de doi ani și se împarte în 2 semestre, sem. I ține din Septembrie până la finea lunii Ianuarie, al II-lea din Februarie până la finea lunii Iunie.

Auditorii sunt ordinari și extraordinari. Ca auditori ordinari se primesc cei-ce produc testimoniu de maturitate dela o școală medie, dela o școală superioară de comerț, dela o școală medie de agricultură sau industrială, sau cari au absolvat cu succes o școală de cadeți.

Ca auditori extraordinari se primesc la curs și aspiranți fără calificățiune specială, anume tineri cari au implinit etatea de 18 ani și documentează că posed cunoștințele necesare pentru priceperea colegilor ce și-au ales.

Auditorii ordinari au de a asculta în cursurile ambilor ani cel puțin câte 25 ore de prelegeri la săptămână, și au de a solvi ca bani de colegie în anul I câte K 150 — de semestru, în anul II câte K 100 —; auditorii extraordinari solvesc după fie-care oră săptămînală a colegilor ce și-au ales pro semestru câte K 12—. Afară de aceste fie-care auditor mai are se plătească cu ocaziunea înscrierii câte K 10 pentru bibliotecă.

Aspiranții ordinari eminenti, dar lipsiți de mijloace, pot fi scutiți de întreagă sau numai de o parte a sumei pentru colegie. În acest scop ei trebuie se petiționeze la comitetul dirigent al Academiei de comerț din 16—28 August.

Înscrierile pentru anul școl. 1903/4 se vor face dela 10—15 Septembrie. Auditorii, cari pe timpul înscrierilor în Septembrie, stau în serviciul militar activ, din care însă au se fie liberați la 30 Septembrie, se vor dispensa dela prelegeri până la 1 Octombrie.

Plânsori îndreptățite. De câteva zile vedem proprietarii din oraș cum seara caută după porcii (rîmătorii) lor, dați de dimineața în turmă și sunt cu frica în sîn, că o se le peară. De câteva săptămâni încoace au perit patru porci și nu li-s'a dat de urmă. Adăverat, că carnea este scumpă și porcii sunt foarte căutați. Se trage atențiunea poliției locale se erueze, nu cumva atare ce măcelar (henteș) scăpătat, refugiat de prin alte orașe, sau alte răutăți, se îndeletnicesc în așa mod de căștig mișelesc.

Nou abator. Orașul Orăștie a clădit un nou abator corăspunzător tuturor recerintelor prescise de legea veterinară.

Abatorul este prevăzut cu ghețar și la tăiatul vitelor — cum se aude — se va folosi putere electrică. Clădirea în sine este pompoasă și a costat 50 mii coroane.

Abatorul se află în locul de pășune orășenesc venind dela gară în spre dreapta, lângă canalul morilor.

Așa credem, că pe viitor publicul va fi scutit de a mai suferi aerul infectat pe stratele orașului, care'l comit măcelării prin aceea, că taie vite, porci și oi în locuințele lor, ca bunăoară în casele a lui G. Bogdănescu.

Nuî concediu la toamnă. — Bieții soldați, cari își împlinesc serviciul activ de 3 ani, au nărav a se întreba unii pe alții și anume pe timpul manevrelor mari, câte zile mai ai tratat? și îi răspunde cel întrebat 171 Sărmanul, el nici habar nu are cu lucrurile ce se întimplă în dieta țării. Ahea la câteva zile aude, că nu vor fi lăsați se meagă acasă, adevădă nu vor fi liberați din armată. Ministrul, căruia nu i-s'a dat feciori la asentări, a dat poruncă, că soldații trebuie se mai stea sub steag până la 31 Decembrie, de oare-ce nu are recruți, cari se se prezinte la serviciu și se-i înlocuiesc. Prin stările încălcite suferă și ie!

Tifus. În spitalul trupelor ces. și reg. din Orăștie s'a încuibat morbul Tifus în mod înspăimîntător. Poliția locală avisează vecinii spitalului, ca nu cumva se comunice cu personalul din spital. Lesne zis, însă greu de făcut! Menageriul spitalului, oamenii lui, apoi soldații din spital, în urma morboșilor îndesuși acolo, comunică cu mult mai des cu publicul de afară. Ar fi consult, ca se prilejul manevrelor, de cari avem an de an

parte, se se îngrijească cei chemați de un spital auxiliar mai isolat ca spitalul garnisoanei.

Semnele timpului. Fiul diecesei Aradului Dr. Aurel Crăciunescu a competat la postul de profesor dela seminarul arhidiececan din Sibiu, pentru-că, după-cum singur a mărturisit, în diecesa Aradului i-s'a refuzat categoric un post adecuat calificăției sale.

Cum? Aradianii se naibă lipsă de bărbați calificați? Sau doară seminarul ridicat de actualul metropolit, este merit acum se devină asil de scăpare pentru toți necalificații? Ce crezi Prea Sfințite, când la seminaru îngrădești nulități ca nesăbuitul Ciorogariu, gingavul Suciu, hunfalvistul Coste, destrăbălatul Ciuhandu și incapabilul Mihulin?

Acestor invalizi ai încredințat creșterea viitorilor preoți și învățători? Cu ce se vor alege? Cel mult li-se vor imprima în suflet timpul unor oameni de dubie existență.

Mai denumește Preasfințite de abdat al lui Ciorogariu pe inășul Luca, pe care Ciorogariu pe vremea episcopului Goldiș II înscriesese în pedagogie — și menageria seminarului din Arad completă va fi.

Alimptu.

Cătră P. T. Cetitori.

Rugăm cu tot respectul pe On. D-ni abonenti, cari nici până acum nu și-au achitat încă abonamentul, se și-l plătească cât se poate de curînd, avînd în băgare de samă, că edarea foi este împreunată cu mari cheltueli.

Uscatul fructelor.

Prepararea prunelor uscate.

(Urmare).

Di Maximilian Popovici, chimistul Regiei monopolului statului prin anul 1898 avînd misiunea se studieze în Bosnia și Herțegovina metodele de fermentarea tutunului, a avut bună inspirație de a se ocupa și se învedereze cel mai bun sistem de uscătoare de prune din Bosnia. Di Max. Popovici a publicat o broșură importantă asupra uscăturii prunelor.

Di Max. Popovici a arătat în lucrarea sa că, dacă, prunele și în genere toate fructele, s'ar usca cu pricepere și în chip mai rațional, am putea exporta pe fie-care an poame uscate în valoare mare.

Și, dacă am urma ca Bosnia și Herțegovina, măcar ca unele ținuturi de peste Carpați, căștig mare am avea.

De-o cam dată se puteau construi uscătoare sistematice în județele cele mai bogate în fructe. Uscătoarele pot fi construite din material bun, care se coste 100—200 lei, pentru că, zice di Popovici, și țuica e bună și bănoasă (după obiceiul pământului), dar făcînd socoteala, prunele uscate aduc și ele un venit mare.

Di Popovici vorbește în lucrarea sa de uscătorul de prune Cazenille care se poate încărcă cu 500 kilograme prune și instalarea lui costă până la 1500 lei precum și de uscătorul Ribe care se încărcă cu 220 kilograme fructe, ear instalarea lui costă până la 900 lei.

Aparatul de uscat prune »sistem Cazenille« s'a introdus de ministerul agriculturii la pepiniera Vișanu (Iași), e bun, are numai desavantajul că instalarea lui costă mult.

Noi credem că românii, cu geniul lor, stimulați de guvern și de societățile agricole, ar putea seși construiască cu socoteală un uscător de prune, care se coste eștin și se dea rezultate bune.

Uscarea fructelor a preocupat și pe di Nicolae Fleva, fost ministru de agricultură. În 1899, di Fleva a onorat pe di D. G. Ionescu cu o misiune în străinătate cu obligațiune se studieze starea culturii pomilor, a industriei și comerțului la care dă naștere această cultură.

Dl D. G. Ionescu a prezentat un raport asupra utilizării fructelor în unele țări europene, care n'a avut răsunet practic în populațiunea noastră.

Românii au rămas la obiceiul lor de a-și desface fructele proaspete în piețele orașelor unde sunt vândute, sau pe la fabricile de conserve care prelucreză fructele, sau, în fine, uscându-le ori afumându-le.

Prunele brumării (perjele), vinete, gătlănoase, etc., a căror carne nu e lipită de sămbure, uscate, prezintă o mare valoare comercială. Dl Ionescu în raportul său vorbește de »Uscătoarea ambulanta de Geisenheim« întrebuințată în Germania, în care uscarea se face în 5—6 ceasuri. Această uscătoare se transportă lesne, arde o cantitate mică de combustibil (în 12 ceasuri 45 kilograme cărbuni), costă 583 lei și, în cele 26 cutii din care e compusă, se încarcă cu 225 kilograme cirașe sau 180 kilograme mere tăiate. Sunt uscători în țelul acesta care costă 212 lei și în 7 ceasuri usucă 50 kilograme prune. Constructorul acestor uscătoare e Valentin Waas.

Uscătorul Cazenille, introdus la pepiniera Vișanu (Iași) se găsește întrebuințat în Ungaria și Bosnia. Instalațiuni de uscat fructele, după sistemul acesta, se fac de fabrica Ganz & Co. din Budapesta.

Cel mai bun uscător pentru țara noastră ar fi acela care ar satisface trebuințele unei uscări rezezi. Grătarele uscătorului »sistem Cazenille« se pot face în atelierele școlilor noastre de meserii, ear' construcția în care se vor așeza grătarele (uscătoarea propriu zisă) se pot face de pământ bătut sau de gard de nuele bătut cu pământ.

(Va urma.)

Avis.

Să face cunoscut, că la hotelul „Transilvania“ din Orăștie (Szászváros) se află de vânzare din mână liberă 2 omnibuse acomodate.

1075 szám kir. végr. 1903

Árverési hirdetés.

Alulirt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. és 120. §§-ai értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a Szászvárosi kir. járásbíróság 1902. évi Sp. I. 785/3 számú végzése következtében Dr. Muntean Aurel szászvárosi ügyvéd által képviselt Dregán Vasile romoszi lakos és végrehajtást szenvedett ellen 114 kor. 12 fill. s jár. erejéig foganatosított kielégítési végrehajtás útján felül és lefoglalt és 1132 kor. becsült következő ingóságok, u. m.: lóvak, tehén, koci, sertés, széna és egyéb ingok nyilvános árverésen eladtnak.

Mely árverésnek a szászvárosi kir. járásbíróság 1903-ik évi V. 163/4 sz. végzése folytán 114 kor. 2 fill. tőkekövetelés ennek 1902. 11/II-től járó % kamatai $\frac{1}{3}\%$ váltó díj és eddig összesen 73 kor. 65 fillérben biróilag már megállapított, valamint ezuttali 4 kor. 60 fillér árverés kitűzetési költségek erejéig Romoszon adós lakásán leendő eszközésére 1903. évi Szeptember hó 16 napjának délutáni 2 órájú határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108 §§-ai értelmében esetleg becsáron alul is, azonban csakis készpénzfizetés mellett, fognak a legtöbbet ígérőnek eladtnak.

A mennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták, és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik. A befolyandó vételár pedig birói letétbe fog helyezettetni.

Kelt Szászvároson, 1903 évi április hó 24 napján.

Rácz Arpád,
kir. bir. végrehajtó.

HOTEL „TRANSILVANIA“

Cafenea cu două biliarde,
Restaurant, Berărie, Sală impositantă de joc și teatru, 10 odăi de pasageri, Pavilion de vară cu popicărie, Grădină pompoasă, Curte spațioasă cu șoproane pentru trăsuri din provincie și grajduri, Omnibus modern și trăsuri pentru gară și provincie. — Aici se găsește cu prețuri avantajoase mâncări de casă, vinuri excelente și bere Kronen-Dreher. — Mercuria și Sâmbăta Concert. — Bucătăria dispune în fiecare Sâmbăta de pescării alese și făcute la gust. — Curățenie exemplară, pe lângă asigurarea unui serviciu ireproșabil. Cu conducerea am încredințat pe D-l Alexandru MAUTNER, specialist probat din Brașov. (Brassó).

Roagă prețiosul sprigin

cu toată stima

Vasile N. Bidu

otelier.

Institut tipografic în Orăștie.

Apa minerală „Dacia“

acăruia isvor se află pe hotarul comunei Buruene.

Comandă mai mari, dela 25 sticle în sus, se fac la „Intreprinderea de apă minerală“ în Deva, unde am instituit un reprezentant stabil al nostru, care este autorizat a primi comande și a efectui toate lucrările împreună cu acest ram.

Am îngrijit, ca această apă distinsă și răcoritoare, care beută curată și cu vin ori cu sirup este tot asemenea de excelentă, să fie pusă la dispoziția onor. public și anume cu un preț foarte efin: 0 sticlă de 2 litri 16 bani, de 1 litru 12 bani, de $\frac{1}{2}$ litru 9 bani dusă acasă.

Se poate cumpăra preste zi dela David Scharer, mare deposit de bere de-alui Dreher, Str. Cetății Nr. 11—13 în Orăștie. — Sticlele goale se aduc înapoi, cele perdute se plătesc: de 2 litri cu 30 bani, de 1 litru cu 20 b. și de jum. litru cu 16 b. bucata.

Direcțiunea institutului de credit și economii „Dacia“

societate pe acții în Orăștie—Szászváros.